

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rigor Moderatus Doctrinæ Pontificiæ Circa Usuras A SS.
D. N. Benedicto XIV. Per Epistolam Encyclicam Episcopis
Italiæ Traditus**

Specimina exhibens Moderationis Pontificiæ, à P. Daniele Concina violatæ

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1749

Sectio IV. De Jure Pignoris.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63772)

qui non nisi *demonstrationes* venditat, crediderit. Rationes quidem eorum, qui ex periculo amittendæ sortis, justum titulum exigendi aliquid ultra sortem eruunt, semper mihi videbantur graves, nec contemnendæ. Retrahebat tamen à firmo assensu formido quædam, ne in hac delicata materia, benignior doctrina fuco rationum illuderet judicio meo; & assuetudo loquendi, agendique, quam in his terris tenent omnes, obtegeret sophismata in benignioris sententiæ argumentis latentia. Unde postquam in recentissimis rigidiorum Doctorum libris, evidentes demonstrationes contra hunc titulum jactari conspicerem, legebam avidè, relegabam attentè, ea solùm intentione, ut de injustitia hujus tituli convincerem, & in tutiore sententia firmarer, qua animi præparatione me satis aptum credebam ad recipiendam evidentium argumentorum lucem, quam Germaniæ, usurarum tenebris involutæ, affusuros se sperant Zelosi isti Theologi. Aliud expertus sum; quo attentius enim eorum doctrinam perpendi, eo certius persuasus fui, rationes ab ipsis adductas, vel eundem quæstionis statum non constanter tenere; vel æquivocationibus quibusdam laborare, prout ex datis ad eorum argumenta responsis, satis patere existimo. Unde nunc demum, quod hucusque ausus nunquam fui, profiteor, me adherere benigniori doctrinæ, asserenti, periculum amittendæ, vel magna cum molestia recuperandæ sortis, esse justum titulum paciscendi de auctario ultra sortem solvendo in Mutuo.

SECTIO IV.

De Jure Pignoris.

§. 67.

Jus Pignoris constituitur in securitatem debiti. Per pignus enim intelligimus rem à debitore traditam creditori, ut, nisi debito tempore solvatur debitum, ex eadem ipsi satisfiat.

F

§. 68.

Art. 1.
DE PIGNO-
RE IN GE-
NERE.

Si ex pi-
gnore præ-
ter securi-
tatem de-
biti,

§. 68.

*Quæ-
tur alia
utilitas,*

*Si quis præter securitatem debiti, aliam ex pignore utilita-
tem querit, extra naturam pignoris id facit, cum pignus solum-
modo intendatur in securitatem debiti. (§. 67.)*

§. 69.

*Usura
committi-
tur.*

*Utilitas ex pignore pro mutuata pecunia dato, queri non po-
test absque vitio usuræ, nisi præter usum pecuniæ creditæ,
alius justus accedat titulus. Hoc enim deficiente, utilitas
illa non perciperetur ratione pignoris: (§. 68.) sed solum
propter usum pecuniæ creditæ, quæ est usura omni jure pro-
hibita. (Diff. I. §. 83. seqq.)*

§. 70.

*Unde pa-
ctum An-
tichreseos,*

*Pactum Antichreseos est, quo jus re oppignorata utendi
fruendi, loco pecuniæ creditæ in creditorem confertur. Sicut
contractu pignoris consulitur securitati debiti; sic apud eos,
qui usuras permittunt, pactum Antichreseos adjicitur pro
securitate usurarum, quarum compensatio sunt fructus pi-
gnoris Antichrestici.*

§. 71.

Est illicitum,

*Illicita usura, aut quod loco usuræ est, sola stipulatio-
ne, vel pacto non potest licitum fieri. (Diff. I. §. 153. 154.)
ubi igitur præter usum pecuniæ creditæ non intercedit legi-
timus titulus percipiendi emolumentum, ibi nec licet adji-
cere pactum de utendo fruendo pignore, cum hi fructus
essent compensatio usuræ illicitæ: (§. 70.) consequenter pa-
ctum Antichresticum est illicitum & usurarium.*

§. 72.

*Si Anti-
chresis
strictè su-
matur.*

*Pactum, vi cujus permittitur usus aut fructus rei op-
pignorata, adæquans emolumenta ex justo titulo in mu-
tuo debita, v. g. damni emergentis, aut lucri cessantis;
non*

nōn est illicitum : quia usus pignoris non conceditur pro usu pecuniæ, adeoque nec in compensationem usurarum strictè dictarum. Sicut autem ista emolumenta dicuntur usuræ minus strictè sumptæ: (*Diff. I. §. 75.*) ita etiam simile pactum vocari potest *Antichrestis minus strictè dicta.* (a)

(a) Erit contractus mixtus ex pignore & commodato, si usus aut fructus liberaliter donetur: vel mixtus ex pignore & locato, si fructus pignoris æstimato concedantur, ut ex pensione deducantur emolumenta aliàs debita. Vid. WOLFFIUS *Jus natur. p. 5. §. 1223. seq.*

§. 73.

Si usus ac fructus rei oppignoratæ non solùm adæquat, *Deductis fructibus,* sed etiam superat auctarium ex alio titulo debitum vel licitum, *creditor antichresticus tenetur excessum restituere, aut in sortem computare;* nam animus donandi in debitore non præsumitur.

Pro tali casu tenetur creditor antichresticus debitori rationem reddere de fructibus perceptis, cùm aliàs constare nequeat, quid sit restituendum. Res hæc est molestissima, & fomes discordiarum, quando res pignori data fert fructus valde incertos, modò pauciores, modò plures. Hinc variæ excogitatæ sunt cautelæ, quibus se ab hoc onere reddendarum rationum liberare possint creditores, de quibus STRYCKIUS *tr. de cautel. contract. sect. 2. c. 4. §. 23. seqq.* cavendum semper, ne palliata usura intercedat.

§. 74.

Restituta sorte, restituendum est pignus integrum, *Qui ex alio titulo debentur,* cum fructibus, deductis tamen expensis, & iis, quæ alio titulo debentur. (a)

(a) *C. 1. & 2. de usur. c. 7. de Jurejur. c. 6. de Pignorib.* quænam expensæ deduci possint, non est hujus loci, ut fufius tradamus, uti nec alia, quæ circa usum pignoris statuuntur. Vid. LEOTARD. *de usur. q. 11.* GAITUS *de Credit. c. 4. q. 8. & 9.* EMAN. GONZALEZ *inc. 6. de Pignorib.* & alii apud hos citati.

§. 75.

*Ratione
pignoris
nihil potest
percipi.*

Fluit ex dictis, quòd *Jus Pignoris non præbeat justum titulum percipiendi aliquid ultra sortem in mutuo.* Particularis ratio pugnat pro quibusdam pignoribus, de quibus nunc inquirendum. I. De Pignore Dotali. II. De Pignore Feudali. III. De Oppignorationibus Germaniæ.

§. 76.

*Art. 2.
DE PIGNO-
RE DOTA-
LI.
In societate
conjugali*

Contractus Connubialis perpetuam vitæ societatem ad procreandam & educandam sobolem inter conjuges intendit; & quod consequens videtur, communem utriusque fortunam, communem in administranda re familiari & educanda prole opem ac consilium exigit.

§. 77.

Alteruter

In societate duorum, communis administratio locum habere non potest, nisi penes alterutrum major negotia dirigendi facultas constituatur. Sperandum enim non est, ut in eligendis mediis uterque semper consentiat: nec numerus suffragiorum inter duos vincere potest.

§. 78.

*Prævalere
debet:*

Cùm inter duos conjuges sit intima societas: (§. 76.) & in societate duorum alteruter prævalere debeat: (§. 77.) oportet, ut in conjugio, vel uxoris vel mariti potior sit auctoritas.

§. 79.

*Neuter
quidem ex
regulis
Justi;*

Ex Regulis JUSTI, neutri conjugum potestas major competit. Ex officiis enim, ad quæ lex naturalis conjuges obligat, non apparet, uter majus jus in alterum sibi arrogare possit.

§. 80.

*Sed ex re-
gulis De-*

Ex Regulis DECORI, potiores sunt partes mariti, sic statuente Lege Divina; (a) & suadente ratione, quæ attendit ad

ad id, quod plerumque solet contingere. Plerumque au- ^{cori mari-}
tem maritus ob vires corporis & mentis, aptior est diri- ^{gus.}
gendis negotiis, ad societatis connubialis salutem, utilita-
tēque pertinentibus. Unde cū in administratione ne-
gotiorum conjugalium unus prævalere debeat, (§. 78.)
meritò hæc prærogativa conceditur marito. (b)

(a) *Genes. III. 16. I. Corinth. XIV. 34. Eph. V. 23. Coloss. III. 18.*
I. Timoth. II. 11. 12. I. Petri. III. 1.

(b) Hoc ipso servatur perfecta æqualitas inter conjuges. Impar
enim erit conjugium, si pars corpore & animo debiliior quoad
omnia æquiparetur fortiori, canente MARTIALE VIII. 12.

*Inferior matrona suo sit, Prisce, Marito:
Non aliter fuerint fœmina virque pares.*

§. 81.

Quia vi societatis, communi ope res familiaris est di- ^{Uxor con-}
rigenda, & soboles educanda; (§. 76.) oportet, ut etiam ^{fert do-}
uxor pro facultatibus suis media conferat in alimenta, & reli- ^{tem,}
quam sustentationem, qua & ipsa, & proles, & res com-
munis familiæ indiget. In his tamen administrandis, æquè
ac in cæteris negotiis connubialibus, (§. 80.) potior est
potestas mariti.

§. 82.

Quæ ad onera matrimonii sustinenda foeminæ nuptu- ^{Admini-}
ræ conceduntur, *Dotis* nomine veniunt. Cū igitur circa ^{strandam}
alendam uxorem & liberos, cæteraque matrimonii onera, ^{à marito.}
potiores sint partes mariti; (§. 80.) *Dos marito offerenda est*
ab uxore pro ferendis matrimonii oneribus.

Apud antiquos Germanos *dotem non uxor marito, sed uxori ma-*
ritus offerebat. TACITUS *de morib. German c. 18.* Sed pruden-
ter etiam in Germaniam invec̄ta sunt jura dotium ex legibus
Romanis, quæ dotem ferendis matrimonii oneribus destinant.
l. 7. pr. l. 56. §. 1. l. 76. in fin. ff. de Jure dot. l. 20. C. eod.

§. 83.

*Ex cujus
fructibus*

Quantum & quale jus circa bona uxoris marito competat, desumendum est, vel ex pacto cum uxore inito, vel ex legum dispositione.

§. 84.

Alit uxorem,

Leges exigunt, ut soluto matrimonio dos ad uxorem redeat: (a) redire autem non posset, si prorsus pessumderetur quoad substantiam, ut ne quidem æquivalenter remaneat. Consequenter onera matrimonii, quæ sustineri ex dote debent, (§. 82.) *sustinenda sunt ex fructibus dotis, salva ipsa substantia.*

(a) *Tot. tit. ff. & C. solut. matrim. quemadm. dos petat.*

§. 85.

Aut retenta dote,

Cùm maritus uxorem exhibere, & onera matrimonii ferre ex fructibus dotis debeat, (§. 84.) jus necessariò idem maritus habet non solum ad ipsam dotem, sed etiam ad fructus dotis. Unde *qui retinet dotem, non tantum tenetur ad hanc præstandam, sed etiam ad præstandos ejus fructus.*

§. 86.

Ex fructibus

Qui solutionem promissæ dotis, dato pignore frugifero, differt, pignus ipsum dare censetur in securitatem dotis, fructus autem pignoris, loco fructuum dotis, utpote ad quos præstandos tenetur. (§. 85.) Unde non opus est prævia conventionione de fructibus pignoris percipiendis. Tradi enim pignus censetur juxta dispositionem legum. (a)

(a) Vid. VALASCUS *Consultat. 8. n. 1.*

§. 87.

Pignoris:

Cùm maritus jus habeat ad fructus dotis, (§. 85.) *jure optimo percipiet fructus pignoris, qui jurrogantur fructibus dotis*

dotis nondum soluta: (§. 86.) modò ipse conditionem, sub qua dos & ejus fructus debentur, fideliter impleat, exhibendo scilicet uxorem, & sustinendo onera matrimonii.

§. 88.

Verum quidem est, quòd quando de dote numeranda fides sub pignore habetur, mutuuum virtuale intercedat, cum præsumatur per fictionem brevis manus dos marito soluta fuisse, & vicissim maritus dotem statim sub pignore mutuasse. Verum etiam est, quòd fructus pignoris, quin computentur in summam Capitalem, percipere ratione mutui non liceat. (§. 73.) Nihilominus *licebit percipere fructus pignoris in casu dotis promissæ, & non numeratæ.* Hoc enim casu maritus non tenetur alere uxorem propriis sumptibus, (a) nisi ille, qui dotem promisit, præstet fructus dotis. His autem surrogare censetur fructus rei oppignoratæ, (§. 86.) qui proin non ratione mutui, sed alio justo titulo, à Sacris Canonibus (b) approbato, percipiuntur.

Quos licite maritus exigit,

(a) C. 7. de Donat. int. vir. & uxor. l. ult. C. ad SC. Vellej.

(b) C. 16. de Usur. ibi. *Sanè generum ad fructus possessionum, quæ sibi à socero sunt pro numerata dote pignori obligata, computandos in sortem non credimus compellendum: cum frequenter dotis fructus non sufficiant ad onera matrimonii supportanda.*

§. 89.

De Justitia Tituli, quem habet maritus ad percipiendos fructus prædii pro dote oppignorati, dubitare non finit sanctitas Canonum: (§. 88.b.) variis tamen subtilitatibus ambiguum Interpretes reddunt. (a) Is præse loquendo, non in favore matrimonii, non in lucro cessante, aut damno emergente consistit; sed in eo, quòd maritus onus alendæ & exhibendæ uxoris suscipiat, solutione dotis promissæ non secuta nequaquam debitum, (§. 88.) sed illi potiùs imponendum, qui solutionem dotis retardat.

Quia sustinet onera matrimonii:

(a) Vid. FELICIANUS de SOLIS de Censib. lib. 2. c. 5.

§. 90.

§. 90.

*Et si hac
non ada-
quens fru-
ctus dota-
les :*

Pro onere in se suscepto alendæ uxoris, jure merito, maritus percipit fructus ex pignore dotali, licet isti fortè superent fructus ex ipsa dote percipiendos. Sicut enim fructus dotis, destinati pro ferendis matrimonii oneribus, licitè percipiuntur omnes, quamvis isti longè excedant ferenda onera: ita etiam fructus pignoris dotalis percipi possunt omnes, absque scrupulosa computatione fructuum, quos ferret ipsa dos soluta. Non apparet ratio restringendi decisionem Pontificis. (§. 88. b.) Non enim compensantur solæ expensæ ad alendam uxorem necessariæ, quarum quantitas determinari potest: sed consideratur totum onus alendæ uxoris & regendæ familiæ, quod non recipit æstimationem certam, utpote involvens plurimas molestias, curas, labores &c.

§. 91.

*De quo-
rum quan-
titate cer-
ta pacisci
licet.*

Incertos fructus pignoris dotalis potest maritus jure optimo percipere, quia sine his non tenetur subire onus alendi uxorem. (§. 89.) ergo ex eadem ratione potest maritus etiam pacisci de certa quantitate quot annis solvenda, dum sibi dos non numeratur. Quæ enim disparitas solida dari poterit? Laborant in hac invenienda multi Doctores, & adiguntur etiam admittere, nequaquam licitam esse perceptionem fructuum ex pignore dotali, si fructus hi sint certi. (a) Videtur ab istis Doctoribus vis inferri generali doctrinæ Pontificis. (§. 88. b.) Sive igitur certi, sive incerti redditus constituentur, sive ex pignore, sive absque pignore percipiendi, donec dos promissa numeretur; licitè illi percipiuntur, etiamsi non exactè respondeant expensis in alenda uxore factis.

(a) VALASCUS *Consult.* 8. n. 5.

§. 92.

§. 92.

Quamvis res, pro securitate dotis oppignorata, non sit dotalis, fructus tamen illius vocari solent *usurae dotales*, cum percipiuntur loco fructuum dotalium, ex re dotali provenientium. Concludimus igitur, fructus rei pro dote oppignoratae, seu *usuras dotales licite percipi*.

Unde licite sunt usurae dotales.

Plura de Usuris dotalibus videri possunt apud BALDUM *Novellum de Dote. part. 7 priv. 3.* GASPAR. RODERICUM *de ann. redit. l. 3. q. 7. à n. 41.* PETRUM BARBOSA *in l. 5. ff. solut. matrim. &c.* LEOTARDUM *de Usuris q. 28. 29. & 30.*

§. 93.

Justum titulum, vi cuius ex pignore dotali fructus exigere liceat, assignavimus: (§. 89.) major est difficultas, reperiendi æqualis bonitatis titulum pro jure percipiendi fructus ex pignore *Feudali*, quando scilicet vasallus domino directo, à quo mutuas pecunias accipit, in pignus tradit feudum, ab ipso hoc domino, vel ejus majoribus profectum. Hoc enim casu Summi Pontifices ALEXANDER III. (a) & INNOCENTIUS III. (b) fructus ex tali pignore concedunt domino directo, nequaquam in sortem computandos.

*Art. 3.
DE PIGNO.
RE FEUDA-
LI.*

Ex pignore feudali potest dominus

(a) *Discretioni vestra mandamus, quatenus si terram ipsam titulo pignoris detinetis, & de fructibus ejus sortem recepistis, prædictam terram Clerico memorato reddatis: nisi terra ipsa de feudo sit monasterii vestri. c. 8. de Usur.*

(b) *Insinuatione præsentium declaramus, quòd Gageria, quam de feudo Ecclesia tua ab M. dignostereis recepisse, à te potest liberè detineri, fructibus non computatis in sortem: ita videlicet, ut quamdiu fructus illos ceperis in sortem minimè computandos, idem M. à servitio, in quo tibi & Ecclesia tua pro feudo ipso tenetur, interim sit immunis. c. 1. de Feudis.*

§. 94.

Mirabilem hanc doctrinam esse censent aliqui Doctores. (a) Magis mirandæ sunt eorum conjecturæ, indagantium, *Fructus percipere;*

G

tium, qua demum ratione permoti sint Pontifices ad causam istam pro favore dominorum directorum decidendam. Multorum opinionibus adhærere non lubet.

(a) Cum LUDOVICO ROMANO *in singular.* 329. aliàs 325.

§. 95.

Non quidem ob favorem Ecclesie, I. Non placet doctrina Glossæ, (a) quòd permittatur in dicto casu, (§. 93.) aliquid recipi ultra sortem, favore Ecclesie. Nam certum est, nullo privilegio aut favore piæ causæ, usuram admitti posse. (b)

(a) *In c. 8. V. de Feudo. & de Usur.*

(b) *C. 4. eod.*

§. 96.

Aut consolidatio domini directi & utilis; II. Absque sufficiente juris colore alii causam assignant, quòd per concessionem feudi in pignus, dominium directum creditoris trahat ad se dominium utile, atque ita feudi dominus *jure domini* percipiat fructus, hoc ipso non restituendos, nec computandos in sortem. Fingitur planè hæc domini directi & utilis consolidatio, feudo in pignus concesso. Cessaret enim ratio pignoris, si creditor fieret plenus dominus; quia res sua nemini servit.

§. 97.

Nec in compensationem servitorum, III. Nec satisfacit sententia eorum, qui dicunt, perceptionem fructuum fieri *in compensationem remissi servitii*, cum vasallus, quamdiu feudum est oppignoratum domino directo, non teneatur isti ad servitia præstanda. Licet hæc liberatio à servitiis, uti Pontifex insinuat, (§. 93. b) sit omnino necessaria; non tamen videtur sufficere ad hoc, ut dominus directus fructus feudi oppignorati percipiat. Vix enim unquam tanti æstimantur servitia debita, quanti sunt fructus, quos feudum profert. Feudum est beneficium: tale non foret, si debita servitia æquipollerent fructibus. Ajunt,

Ajunt, non posse plures fructus à domino directo percipi, nisi qui æquivalent servitiis, à quibus interim vasallus eximitur. Hæc limitatio videtur esse contra mentem Pontificum, qui simpliciter concedunt fructus absque limitatione. Est etiam hæc limitatio in praxi impossibilis. Quis enim æstimabit servitia, quorum exhibendorum occasio per multos fortè annos non occurrit: & quæ non tantum in præstandis operis, sed etiam in fidelitate, subministrando consilio, & similibus consistunt, quæ æstimationem non capiunt. Hac ratione non solvissent, sed magis implicassent causam propositam Pontifices. Demum ex hac interpretatione inferri posset, ex arbitrio vasalli debitoris dependere, an servitia debita præstare, an verò loco illorum, fructus relinquere velit creditori domino directo. (a) Nam si ad unum pro voluntate domini obligaretur, fieret id ratione mutui: hujus autem intuitu obligatio nulla imponi potest.

(a) Similem libertatem debitori adstruximus supra (§. 15. Schol. & §. 64.)

§. 98.

IV. Nihil ponderis illi superaddunt, qui ajunt, vasallum obligari ad antidóra, eaque obligatione solvi, quamdiu feudum est oppignorum domino directo, qui proinde possit fructus percipere *in remunerationem illius obligationis antidoralis*. Quis obligationem antidoralem pretio compensandam dicet?

Aut obligationis antidoralis:

Ejusmodi interpretationes exponunt Jus Canonicum ludibrio eorum, qui erga Sacros Canones modica afficiuntur reverentia. Talis est CAROLUS MOLINÆUS, qui de auctoribus hujus explanationis ait: *Horum interpretationes sunt palliata excusationes in peccatis, & nihil aliud agunt, quam cauteriatis conscientis ex herbarum foliis texere perizomata, & non adhibere medicamen, sed velamen.* In Consuetud. Paris. tit. 1. §. 1. gl. 9. n. 24.

§ 99.

*Sed ob
ipsam na-
turam
feudi,*

Convenientior videtur esse explicatio eorum, qui sentiunt, hanc esse naturam feudi, ut eo penes dominum directum existente; vasallus immunis sit ab obsequiis præstandis, simul autem careat fructibus: & vicissim dominus jus habeat percipiendi utilitatem, licet dominium utile maneat penes vasallum. Incongruum enim videtur, ut redeunte re feudali ad dominum, ipse non ut dominus, sed ut extraneus quilibet rem administret, & fructuum rationem reddere suo vasallo teneatur. Perceptio igitur fructuum, quæ à Pontificibus adjudicatur creditori, non censetur esse compensatio remissorum servitiorum, sed *ab ipsa natura feudi*, consequenter ab utriusque tum vasalli, tum domini voluntate oritur, quæ se legum dispositioni conformare censetur. Talem esse naturam feudi Ecclesiastici, seu quod ab Ecclesia proficiscitur, dubitare non finunt allegatæ Constitutiones Pontificum, (§. 93. a. b.) quæ quidem non censentur jus novum condere, sed jus, quod erat, *declarare*. Hanc autem declarationem naturæ feudorum aptissimè congruere sentiunt communiter Doctores: unde eam ad feuda sæcularia passim & meritò extendendam statuunt.

Vid. JOANNES de IMOLA, GONZALEZ, *alique inc. 1. de Feud. Card. MANTICA de tacit. & ambig. Convent. lib. 11. tit. 8. Card. de LUGO de F. & F. disp. 25. n. 146. seqq. COVARRUV. variar. resolut. lib. 3. c. 1. CANISIUS de Usur. c. 6. n. 3. & 4. RODERICUS de annu. rediv. lib. 3. q. 7. n. 50. MOLINA de F. & F. tr. 2. disp. 323. MUDÆUS de Pignorib. tit. de pact. pignor. n. 54. LEOTARDUS de Usur. quest. 14.*

§. 100.

*Quæ limi-
tationes*

Natura feudi, quæ plurimum dependet à contrahentium voluntate, genuina causa est, quòd fructus feudi oppignorati

rati possint percipi à creditore domino directo. (§. 99.) ubi ^{quasdam} igitur hæc implicita contrahentium voluntas, vel juris ^{exigit.} dispositio prudenter non potest supponi, locum non invenit data doctrina. I. Tale est feudum non liberaliter concessum, sed pretio emptum à vasallo: II. Item feudum proprio vasalli labore aut impensis notabiliter melioratum; hæc enim melioramenta dictis Pontificum constitutionibus non subjacent. III. Locum etiam non habet hæc doctrina, ubi ex conjecturis apparet, hoc genus contractus in fraudem usurarum esse initum, & ab inope vasallo extortum foenerandi animo, quod ex modico pretio, ex gravi læsione, ex quantitate fructuum, & personarum circumstantiis iudex arbitrabitur. IV. Neque ad dominum directum rei emphyteuticæ trahi debet, quod de domino directo feudi dictum est. (a) Longè alia est natura Emphyteuseos, quàm feudi. In illa enim emphyteutæ plerumque ad modicam & certam pensionem obligantur; neque tam arctis vinculis alligantur erga dominum. Unde, quod de feudis constitutum legimus & ægrè salvamus; extendi ad diversos casus non debet.

(a) Contrarium docet NEGUSANTIUS de pignorib. part. 5. membr. ult. n. 14.

§. 101.

Insuper notandum, nequaquam ex iisdem, quæ hucusque recensuimus, principiis profluere doctrinam alteram Pontificis Alexandri III. (a) qui iussum suum de pignore cum fructibus restituendo limitat, nisi fortè Ecclesiæ beneficium fuerit, quod redimendum ei (Clerico Creditori) hoc modo ^{Explicatur alia Constitutio Pontificia.} de manu laici videatur. Intelligit hæc Pontifex non de feudo rite constituto, sed de bonis Ecclesiæ à laico injustè in feudum detentis. Hæc si pignori dentur Ecclesiæ, (b) poterit hæc retinere fructus absque ullo alio titulo, cum non alienum percipiat, quod in sortem imputare, aut restituere teneatur;

tur; sed potiùs suum ab alio injustè detentum, meliore quo potest modo vendicat. Idque verum est, etiamsi interim vasallus obsequia præstet; quia fructus Ecclesiæ percipit ut proprios, non ut alienos. Eadem autem ratio est etiam de bonis laicorum ab alio injustè possessis, ex quibus fortè in pignus datis jure optimo dominus fructus percipit.

(a) *C. 1. in fin. de Usur.*

(b) Quando textus loquitur de Clerico, intelligit haud dubiè Pontifex eum Clericum, qui alios etiam redditus Ecclesiæ colligit. Non enim quis Clericus, cui talia bona oppignorata sunt, percipere potest fructus suo proprio nomine, sed nomine Ecclesiæ, cui applicari debent.

Art. 4.
DE OPPIGNORATIONIBUS
GERMANIÆ.

Circa oppignorationes,

Usitas in Germania,

§. 102.

Mentionem hoc loco exigunt oppignorationes in Germania à pluribus jam sæculis usitatae. Casum ponamus frequentissimè occurrentem. Nobilis nummis abundans Principi subministrat magnam pecuniæ summam, & quidem irrevocabiler ex parte creditoris, ita ut creditor non possit repetere summam capitalem, nisi debitor Princeps sponte eam velit reddere. A Principe autem debitore vicissim creditor oppidum cum omnibus juribus, fructibus, & emolumentis in pignus accipit, eo pacto, ut creditor pignore hoc, quin fructus in sortem imputet, utatur fruatur tamdiu, donec ab oppignorante debitore pecunia reddatur. Licitusne hic sit contractus, an verò usurarius, quæstio est non levis momenti.

§. 103.

Oppignorationes istæ invaluere in Germania tempore eorum Imperatorum, qui vel ob impensas bellicas, vel ob alias privatas rationes, Imperii Jura, Regalia, Ditiones &c. pro præsentis pecunia oppignorarunt Principibus, Imperialibus urbibus, aut aliis Germaniæ Statibus. (a) Hi exinde potentia aucti, ex una parte, propriæ utilitatis studiosi, nihil
magis

magis quàm reuisionem timebant: ex altera bono communi intenti, facilitatem Imperatorum circa ejusmodi oppignorationes cohibebant.

- (a) Carolus IV. ad promovendam electionem Wenceslai filii sui in Regem Romanorum, centum millia florenorum cuilibet Electorum pro electione promisit, quæ cum solvere nequiret, Electoribus pignoris loco vectigalia, oppida, & telonea Imperii concessit. ÆNEAS SYLVIUS (PIUS II.) *Hist. Bohem.* c. 33. NAUCLERUS *Chron. vol. 2. generat. 46. fol. 1018.* CUSPINIANUS *de Cesarib. in vita Caroli IV. f. 480.* STRUVIUS *Corp. Hist. Germ. period. 9. §. 30.*

§. 104.

Propriæ utilitati consulebant Status Imperii, eò rem perducendo, ut ipsi Imperatores à Carolo V. usque ad hodiernum, noviter electi promitterent, se Bona Imperii Statibus oppignorata non revocatu-^{Statu Imperii consulunt propria utilitati,}ros. Imò etiam per Instrumentum Pacis Westphalicæ, eadem Creditorum securitas contra reuisionem firmata fuit, donec consensu Electorum, Principum & Statuum aliter sancitum fuerit. (a) Unde ibidem conventum, ut civitati Lindaviensi, nec non Weisenburgensi in Noricis, reddita sorte, oppignorationes Imperiales ipsis ademptæ, illico & plenariè restituerentur. (b) Quæ verò bona non Imperatores, sed Status Imperii sibi invicem pignoris jure ante hominis memoriam obligaverant, in iis reuisioni per ejusdem Pacis articulos, (c) aliter locus non erat concessus, nisi possessorum exceptiones, & merita causarum sufficienter examinarentur.

- (a) *Instrum. Pac. Casareo-Suec. art. 5. §. 26. & ibidem BUCKISCH Obsèrv. 54. seqq. Auctor Meditation. specim. 3.*
 (b) Quænam fuerint his urbibus oppignorata, videri potest apud KNIPSCHILD *de Civit. Imper. l. 3. c. 31. n. 39. & c. 57. n. 9. seqq.*
 (c) *Art. 5. §. 27.*

§. 105.

§. 105.

*Et bono
communi.*

Communi bono satis consultum credunt Principes Germaniæ, exigendo à recens electis Imperatoribus juramentum, de Bonis & Juribus Imperii in posterum, sine prævio consensu Statuum, non oppignorandis. (a)

(a) Postquam Carolus IV. Imp. sedecim Sueviæ urbes, sine medio recognoscentes Imperium, vicinis Principibus oppignorasset; aliæ quatuordecim in Comitibus Francofurtensibus anni 1376. conspirarunt invicem, fœdere mutuo se constringentes, ut non se patiantur in morem pecudum venales exponi. KRANTZIUS *Saxon. lib. 10. c. 3.* Non minore studio eadem civitates sequentibus sæculis retinere conatæ sunt bona sibi oppignorata.

§. 106.

Hinc contractus,

Quamvis fortè timendum non sit, ut moderni Imperatores Bona Imperii novis oppignorationibus alienent: fieri tamen ejusmodi oppignorationes passim videmus inter alios Principes Germaniæ.

§. 107.

Cum consuetis conditionibus initus,

Huic contractui solent, vel expressè adjici, vel ex consuetudine patriæ tacitè inesse sequentes conditiones. I. Pecunia datur irrevocabiliter, ita ut creditor non possit repetere sortem, donec debitor Princeps repetat oppignorata bona. II. Princeps pignori dat creditori suum e. g. castrum, cum jure percipiendi omnes fructus. III. Princeps debitor tenetur admittere, ut omnia consueta, etiam militaria remedia ad exigendos redditus adhibeat creditori. IV. Si aliquando Princeps velit restituere sortem, non tenetur creditor in eam computare fructus perceptos. V. In casu autem, quo Princeps reddere sortem velit, tenetur creditor absque mora castrum restituere. VI. Creditor interim dum tenet oppignoratum castrum, suis impensis

con-

conservat facta tecta, ac in eo statu, ut consuetis usibus sit aptatum: apertumque illud tenet Principi, si eum illuc venire contingat. Tenetur insuper illo non uti adversus Principem. VII. Sicut Fructus, ita & periculum castri erit penes creditorem, ita ut Princeps debitor non teneatur aliud pignus substituere, si illud primum casu fortuito pereat: consequenter perdet etiam creditor tali casu spem recuperandi summam capitalem, quam petere non potest; debitor autem reddere non tenetur, nisi restituto pignore.

§. 108.

De his oppignorationibus varia tradunt Doctores Germaniæ. Extranei ægrè non ferent, si eorum generales doctrinas non multum moremur circa contractus, ex consuetudine patriæ singularibus circumstantiis vestitos. Parum quidem me movent Legum Civilium Interpretes, præsertim A catholici, qui à veris usuris plerumque non abhorrent. Maximæ autem authoritatis meritò sunt duo Germaniæ Theologi, in materia usurarum planè non molles, scilicet CONRADUS SUMMENHART, & PETRUS BINSFELDIUS. Horum uterque, perpensis maturè omnibus, explicatas oppignorationes ab omni usurarum labe immunes pronuntiat, (a) aliòsque passim Doctores post se trahit. (b)

Defenditur tanquam licitus.

(a) CONRADUS de Contract. q. 33.
BINSFELD in c. 1. de usur. q. 2.

(b) FRIDER. MARTINI de Jure Censuum, c. 1. n. 158.

§. 109.

Si in memoratis oppignorationibus verus contractus mutuationis subesset, usura haud dubiè committeretur, & antichresis illicita. (§. 71.) Mutuum autem celebrari, planè negabimus, si memoratas condiciones perpendamus. Ad

Non enim est mutuum:

H sub.

substantiam Mutui requiritur obligatio restituendi rem in genere, (*Diss. I. §. 45.*) quæ obligatio infert jus repetendi in creditore: in præfenti autem contractu creditor repetere summam capitalem non potest: (§. 107. I.) & debitor satisfacit, relinquendo reditus castri oppignorati, nec tenetur sortem restituere, si castrum perierit: (*ibid. VII.*) consequenter *non contrahitur mutuum*, licet nomen mutuationis usurpetur. Ex hoc enim quod contrahentes nominent suum contractum certo nomine, inferri non potest, quod ille contractus sit celebratus. (a) Ostendunt etiam memoratæ Constitutiones Imperii, (§. 104.) quod contractus isti nequaquam habeantur pro mutuo. Quis enim credat, sanctionem à Principibus factam esse, ne restituatur mutuum.

(a) Variis exemplis ex S. Scriptura, legibus & communi usu loquendi petitis id ostendit CONRADUS *q. 33.* Obtinet hoc præcipue inter Germanos, qui eadem voce, qua *mutuum* significant, varios alios contractus denotare solent.

§. II.

Nec emptio rei oppignorata:

Neque emitur aut venditur ipsum castrum oppignoratum; cum plerumque pretii quantitas non sit proportionata æstimationi ipsius castri. Aliàs etiam in dubio, quod minimum est, sequimur: venditio autem castri esset nimis gravis, & onerosa, consequenter non præsumenda.

In Casibus, quos ZASIUS *lib. 1. Conf. 12.* & WESENBECIUS *Conf. 2.* examinat, ac pro venditione ipsius castri agnoscit, longè aliæ occurrunt circumstantiæ.

§. III.

Sed emptio census,

Est igitur *Emptio Censuum* annui ex castro cum pacto redimendi. Nam pecunia credita habet rationem pretii, & jus percipiendi fructus habet rationem mercis.

Tali modo casum sibi propositum decidit FACHINEUS *lib. 1. Conf. 16.* ubi adjectus erat contractus venditionis ipsius castri cum pacto

pacto revendendi; non quidem valiturus mox ab initio, sed in casum, quo annuus census à debitoribus convento tempore non redimeretur. Hoc pactum omnino singulare est, communiter nec adjici, nec subintelligi solitum.

§. 112.

Emptioni censûs adjicitur *contractus Pignoris*, tum pro ipsius census annui solutione, tum etiam pro sortis principali securitate, & cautione. Quamvis enim adjecta pacta (§. 107. VI. VII.) sint præter naturam pignoris, non tamen videntur evertere ejus substantiam.

§. 113.

Si hunc contractum pignoris ob adjectum jus percipiendi fructus, placeat *antichresin* nominare, non movebo litem de voce. Addam tamen, duplex esse genus Antichreseos: unum quod adjicitur mutuo, alterum quod conjungitur cum emptione. Illud prius est usurarium, (§. 70.) non item hoc alterum. Nam in isto non percipiuntur fructus pignoris ratione mutui: Sed fructus mercis emptæ, seu juris ad percipiendos redditus; quod jus fuit merx, & aliquid distinctum à castro.

Potest etiam vocari antichresis,

§. 114.

Si displiceant complicati contractus, plurium pactorum species sub una conventionem referentes; absque inconvenientia dici poterit *Contractus innominatus do ut des*, cujus licentia examinanda est non ad normam legum Romanarum, sed ad regulas Justitiæ & charitatis, attendendo simul ad leges Germaniæ.

Vel contractus innominatus.

De hac re dabitur fusior explicatio sequenti cap. 2.

§. 115.

Cùm memoratus contractus, quem simpliciter oppignoracionem Germani vocant, accedat ad emptionem

Si equalitas mercis & pretii,

H 2

Cen-

Census annui, id ad justitiam hujus contractus observandum est, quod in Germania de emptione census constituitur, ut scilicet pretio centum aureorum, non nisi quinque aureorum census ematur. (a) Hæc proportio mercis & pretii, si notabiliter excedatur, excessus iste contra leges & injustè obtinebitur.

(a) In aliquibus provinciis emuntur sex pro centum. Dein, quod de antichresi monitum, (§. 73. Schol.) non potest accuratè proportio hæc servari, si fructus sint incerti, & periculis subjecti.

§. 116.

Ac conditio personarum observetur:

Ad æquitatem hujus contractus, oportet etiam observari conditionem contrahentium. Justinianus (a) prudentissimè prohibuit, fundos ab agricolis in antichresin accipere, cum tota vitæ & familiæ sustentatio apud agricolas consistat in agricultura. Eadem ratio est de Nobili pau-pere, qui se & familiam ex modico prædio sustentat. Boni publici ratio vetat, ne cum ejusmodi hominibus memoratus contractus oppignorationis celebretur.

(a) *Novell. 32. 33. 34.*

§. 117.

Licite sunt hæc oppignorationes.

Concludimus ultimò, *Jus pignoris*, quod habet creditor in re pro mutuo oppignorata, non præbere justum titulum aliquid percipiendi ultra sortem, nisi alius fortè titulus per accidens jungatur, vel alius à mutuo separatus contractus celebretur. Alius titulus occurrit in *Pignore Dotali & Feudali*: alius contractus celebratur per *oppignorationes in Germania usitatas*. Ex his igitur pignoribus licitè aliquid retinetur ultra summam capitalem.

SE-